

## АСОЦІАЦІЯ З ЄС: АКЦЕНТ НА МИТНИХ ПИТАННЯХ

**Дорофеєва Л.М.,**

*доцент кафедри кримінального права та процесу  
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,  
к.ю.н., доцент*

Угода про асоціацію між Україною, з одної сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі-Угода) основними її цілями визначає сприяння поступовому зближенню Сторін, заснованому на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках; забезпечення посиленого політичного діалогу в усіх сферах, які становлять взаємний інтерес; збереження й зміцнення миру й стабільності у регіональному та міжнародному вимірах; запровадження умов для посиленних економічних і торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС; посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини, а також запровадження умов для дедалі тіснішого співробітництва в інших сферах, які становлять взаємний інтерес<sup>1</sup>.

Україна проголосила своєю стратегічною метою вступ до Європейського Союзу, що означає і необхідність перенесення стандартів цієї організації у внутрішньодержавне право. Сам факт укладення Угоди про партнерство і співробітництво з Європейськими співтовариствами та їх державами-членами означає, що наша держава взяла на себе, поміж інших й зобов'язання щодо зближення митного законодавства із законодавством ЄС<sup>2</sup>.

Зобов'язання України щодо наближення національного законодавства до стандартів ЄС має особливе значення, оскільки норми митного права домінують в структурі європейського права. Це обумовлено тим, що в статутних договорах ЄС прямо вказано на те, що основою його є митний союз. Але митне право є специфічною частиною європейського права – воно не виключає наявності національного законодавства, яке регламентує організацію митної служби кожного із суб'єктів. Біль-

<sup>1</sup> Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish>

<sup>2</sup> С.М. Перепьолкін. Адаптація митного законодавства України до вимог *acquis communautaire* на прикладі режиму тимчасового ввезення (вивезення) // Митне право. – 2006. - № 4. – С. 12.

ше того (і про це чомусь рідко згадується в наукових працях), кожний учасник ЄС має право встановлювати і свої власні правила переміщення фізичними особами товарів та транспортних засобів<sup>1</sup>.

Загальними принципами Угоди є забезпечення поваги до суверенітету й територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності, а протидія розповсюдженню зброї масового знищення, пов'язаних з нею матеріалів та засобів їхньої доставки також є основними елементами асоціації.

Одним із окреслених напрямків є співробітництво у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів, прекурсорів та психотропних речовин (ст. 21 Угоди), яке спрямоване на протидію незаконному обігу наркотиків, зменшення обсягів постачання, торгівлі та попиту на наркотики, боротьбу з наслідками для здоров'я та соціальними наслідками наркозалежності, а також на більш ефективне запобігання відводу хімічних прекурсорів, що використовуються для нелегального виробництва наркотиків та психотропних речовин.

Питанням, пов'язаним із здійсненням митної справи, проведенням митних формальностей та застосуванням тарифних і нетарифних заходів митного регулювання, не випадково присвячена досить велика увага у досліджуваному договорі: за своєю сутністю ЄС, у першу чергу – це митний союз. Крім того, як відмічають фахівці: «Саме митне право є однією з найдавніших галузей права Європейського Союзу, оскільки саме економічне об'єднання через створення митного союзу, спочатку для безбар'єрного руху окремих товарів, а згодом і загального, стало основою європейської інтеграції»<sup>2</sup>.

Досягнуті домовленості дозволяють поступово створювати зону вільної торгівлі протягом перехідного періоду, що не перевищує 10 років починаючи з дати набрання чинності Угодою, а відносно зборів та інших платежів встановлюється вимога, за якою кожна Сторона забезпечує, щоб всі збори й платежі будь-якого характеру, крім мита або інших заходів, що справляються у разі імпорту або експорту товарів або у зв'язку з таким імпортом або експортом, обмежувалися сумою приблизної вартості наданих послуг та не становили непрямий захист національних товарів або оподаткування імпорту або експорту з фіскальною метою. При цьому кожна Сторона надає національний режим товарам іншої Сторони

---

<sup>1</sup> Додин Е.В. Основы таможенного права Европейского сообщества // Митна справа. – 2002. – №2. – С. 5.

<sup>2</sup> Право Європейського Союзу : підручник / за ред. О.К. Вишнякова. – О. : Фенікс, 2013. – С. 426.

відповідно до Статті III ГАТТ 1994, і не повинна запроваджувати або зберігати в силі будь-які заборони чи обмеження або заходи еквівалентної дії щодо імпорту будь-якого товару іншої Сторони.

Досягнуто домовленостей про адміністративне співробітництво та співробітництво з третіми країнами, яке є важливим для реалізації та контролю преференційного режиму, та взято на себе зобов'язання боротися з незаконними діями та шахрайством в митних питаннях, пов'язаних з імпортом, експортом, транзитом товарів та їх розміщенням під будь-яким іншим митним режимом або процедурою.

На нашу думку, важливим є положення ст. 39, згідно з яким Угода не перешкоджає збереженню або встановленню митних союзів, зон вільної торгівлі або домовленостям про прикордонну торгівлю, за винятком тих випадків, коли вони вступають у конфлікт з торговельними домовленостями.

Визнаючи важливість митних питань та питань сприяння торгівлі в розвитку двостороннього торговельного середовища, наголошується на необхідності посилити співробітництво у цій сфері з метою забезпечення того, щоб відповідне законодавство та процедури, а також адміністративна спроможність компетентних органів відповідали цілям ефективного контролю та підтримки сприянню законній торгівлі.

Як відомо, «асоціація» є добровільним об'єднанням фізичних або юридичних осіб для досягнення спільної мети на засадах взаємовигідної співпраці за збереження самостійності, правової та майнової незалежності її членів<sup>1</sup>. Відтак, першочергове значення має надаватися законним цілям державної політики, в тому числі щодо сприяння торгівлі, безпеці і запобіганню шахрайству, а також збалансованому підходу до них. Сторони домовилися, що їхнє відповідне торговельне та митне законодавство, має бути стабільним та всеохоплюючим, а положення і процедури мають бути пропорційальними, прозорими, передбачуваними, недискримінаційними, об'єктивними й мають застосовуватися уніфіковано та ефективно, а також, забезпечать:

- захист і сприяння законній торгівлі шляхом ефективного впровадження і дотримання вимог законодавства;
- уникнення непотрібних або дискримінаційних навантажень на економічних операторів, запобіганню шахрайству і надання подальшого сприяння економічним операторам, які мають високий рівень відповідності законодавству;

<sup>1</sup> Словник української мови : в 11 томах /І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. - К. : Наукова думка, 1970.-Т. 1.- С. 67.

- застосування єдиного адміністративного документа у цілях митного декларування, більшу ефективність, прозорість і спрощення митних процедур та практик на кордоні;
- застосування сучасних митних методів, зокрема оцінки ризиків, постаудитного контролю для спрощення та сприяння випуску товарів;
- скорочення витрат і збільшення передбачуваності для суб'єктів господарювання, зокрема для малих та середніх підприємств;
- без шкоди для застосування об'єктивних критеріїв оцінки ризиків, забезпечення недискримінаційних вимог та процедур, що застосовуються до імпорту, експорту і транзиту товарів;
- застосування міжнародних документів, що використовуються у митній справі і торгівлі, у тому числі тих, що розроблені ВМО;
- вжиття необхідних заходів для відображення та виконання положень переглянутої Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур 1973 року (Киотська конвенція);
- здійснення попереднього забезпечення обов'язкових рішень щодо тарифної класифікації та правил походження;
- введення та застосування спрощених процедур для вповноважених трейдерів відповідно до об'єктивних та недискримінаційних критеріїв;
- встановлення правил, які забезпечать, щоб будь-які штрафи, накладені за порушення митного законодавства або процедурних вимог, були пропорційними і недискримінаційними, а їх застосування не призводило до незаконних та невинуватих затримок;
- застосування прозорих, недискримінаційних і пропорційних правил щодо ліцензування митних брокерів.

Для поліпшення робочих методів, а також для забезпечення недискримінації, прозорості, ефективності, цілісності та звітності операцій були взяті на себе взаємні зобов'язання:

- вживати подальших заходів, спрямованих на скорочення, спрощення і стандартизацію даних і документації, що вимагаються митницею та іншими органами;
- спрощувати вимоги та формальності, якщо це можливо, щодо швидкого випуску та оформлення товарів;
- забезпечувати ефективні, швидкі та недискримінаційні процедури, що гарантують право оскарження адміністративних дій, правил та рішень митних та інших органів, які стосуються товарів, пред'явлених митниці;

- забезпечувати збереження найвищих стандартів чесності, зокрема на кордоні, шляхом застосування заходів, що відображають принципи відповідних міжнародних конвенцій та документів у цій сфері.

Оскільки сьогодні надзвичайно актуальним є формування партнерських відносин між митними органами та бізнес-спільнотою, Україна та ЄС домовилися:

- забезпечити, щоб їхнє відповідне законодавство та процедури були прозорими, а також загальнодоступними, наскільки це можливо, за допомогою електронних засобів, разом з обґрунтуванням їх правомірності;
- щодо необхідності вчасних та постійних консультацій з торговельними представниками стосовно законодавчих пропозицій та процедур, що пов'язані з митними та торговельними питаннями;
- зробити загальнодоступними відповідні повідомлення адміністративного характеру, зокрема вимоги агентства та процедури ввезення, години здійснення операцій та операційні процедури для митниць в портах і в прикордонних пунктах пропуску та контактних пунктах для інформаційних запитів;
- сприяти співробітництву між операторами та відповідними адміністративними органами шляхом використання стабільних та загальнодоступних процедур (зокрема Меморандуми про взаєморозуміння), розроблених, зокрема, на основі тих, що оприлюднені ВМО;
- забезпечити, щоб їхні відповідні митні та пов'язані з ними вимоги і процедури продовжували відповідати законним потребам торговельної спільноти, дотримуватися найкращих методів та залишатися такими, що якнайменше обмежують торгівлю.

Відповідно до ст. 80 «Митне співробітництво» Сторони зміцнюють співробітництво з метою забезпечення виконання спільних цілей, досягаючи обґрунтованого балансу між спрощенням і сприянням торгівлі та ефективним контролем і безпекою. Україна та ЄС обмінюються інформацією щодо митного законодавства та процедур; розробляють спільні ініціативи щодо імпорتنих, експортних та транзитних процедур, а також здійснюють роботу, спрямовану на забезпечення ефективного обслуговування бізнес-спільноти; співробітничать з питань автоматизації митних та інших торговельних процедур; обмінюються інформацією та/або розпочинають консультації з метою вироблення спільних позицій в міжнародних організаціях з митної справи (СОТ, ВМО, ООН, Конференція ООН з торгівлі та розвитку і Економічна комісія ООН для Європи); співробітничать в наданні технічної допомоги,

зокрема для сприяння проведення реформ в митних питаннях; обмінуються кращими практиками з митних операцій; сприяють координації між усіма прикордонними агентствами для полегшення процесу перетину кордонів і посилення контролю; взаємно визнають, де це прийнятно і доцільно, уповноважених трейдерів та митні контролі.

Таким чином, погоджуємось, що основним напрямком розвитку державної митної справи на теперішній час є приєднання до ЄС, що передбачає адаптацію національного законодавства не лише до законодавства даного союзу, але й до міжнародних стандартів на основі яких він здійснює свою діяльність<sup>1</sup>. Відтак, надзвичайно важливим є сьогодні для України питання запровадження режиму сприяння торгівлі та ефективного проведення митних реформ, на які чекають експерти ЄС.

---

<sup>1</sup> Русских Т.В. Концепція норм м'якого права у сфері регулювання митних відносин в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Русских Тетяна Вікторівна. - Одеса, 2015. - С. 135.